

IRENE DE KRUIF nd.nl/buitenland BEELD: MARIELLE VAN UITERT

Zuid-Afghanistan, het ground zero

Afshan
Leeftijd: 40 jaar
Moeder van: 3 zoons en 5 dochters
Twee van haar zoons kwamen om tijdens een zelfmoordaanslag in 2005. Sindsdien is Afshan doof en noemt ze zichzelf gek in haar hoofd.

Delaram
Leeftijd: 42 jaar
Moeder van: 2 zoons en 1 dochter
Man werd in 2001 neergeschoten. Ze heeft zijn lichaam nooit kunnen begraven. Haar kinderen gingen niet naar school. Eén rijdt nu op een paard door Orgun.

Farrukh
Leeftijd: 35 jaar
Moeder van: 1 zoon en 2 dochters
Is nu twintig jaar weduwe. Ze heeft acht broers die haar helpen. Ze haat het dragen van de boerka, maar is bang anders vermoord te worden.

... Vrouwen in Afghanistan worden onderdrukt en hebben nauwelijks rechten.

... Zes vriendinnen doorbreken het zwijgen. 'We waren af uitgetrouwde toen we werden geboren.'

► ORGUN

In hun lange gewaden lijken ze over de vloer van het ziekenhuis te zweven. Zes vriendinnen uit het Afghaanse Orgun zijn stiekem naar het plaatselijke ziekenhuis gekomen. Ze riskeren hun leven door met twee westerse journalisten te praten. Toch doen ze het. 'Ik wil dat de wereld weet dat wij bestaan.' In een groezelig zaaltje in het ziekenhuis van Orgun ontdoen ze zich van hun boerka's en vertellen hun verhaal. Golbahar is 50 jaar, een kwieke vrouw. Even staan haar ogen ontdeugend: 'Als ik mijn man hiernaartoe laat komen, willen jullie hem dan vergifigen?' De vrouwen lachen. De gedachte om de

tachtigjarige man van hun vriendin om te brengen, vinden ze prachtig. Ze haten de man die Golbahar zoveel pijn heeft gedaan. Op tienjarige leeftijd werd Golbahar uitgehuwelijkt, op haar dertiende had ze haar eerste miskraam. 'Mijn man sloeg me zo hard in de buik, dat ik van de negentien zwangerschappen zes miskramen had.' Golbahars stem trilt. 'Vijf jongetjes en één meisje heb ik verloren.' De twinkeling in haar ogen verdwijnt. Haar donkere blik verdraait de harde waarheid.

Slaan hoort er bij. Daar zijn de vrouwen het over eens. In de Afghaanse cultuur worden vrouwen geslagen. 'Het eten is te laat, de thee is lauwwarm, waarom loop je niet sneller, waarom heb je niet beter voor het schaap gezorgd, dat soort dingen', vertelt Golbahar. Om het minste of het geringste kan ze een pak slaag verwachten. 'Weglopen is geen optie, dan vermoordt hij mij.' Golbahar zweeg jarenlang over het gewelddadige karakter van haar man. 'Nu is hij een oude man, nu

kan ik hem aan.' Met haar vriendinnen deelt ze nu haar leed. Bovendien is haar man niet meer geïnteresseerd in haar. Hij is op zoek naar een tweede vrouw. Dat geeft Golbahar wat ruimte. 'Maar hij kan er toch geen vinden. Hij is te oud!'

minirokjes

Orgun lijkt het ground zero van de vrouwenrechten. Het stadje ligt in een verlaten bergprovincie aan de grens van Pakistan. Decennialang werden vrouwen hier onderdrukt. Waar in Kabul de vrouwen in de jaren zeventig nog in minirokjes liepen, heeft de boerka in Orgun altijd het straatbeeld bepaald. De Afghaanse vrouwen mogen niet gezien worden. Het is onbekend hoeveel vrouwen er in Orgun wonen. De vrouwen tellen letterlijk niet mee. Tijdens volkstellingen worden alleen de mannen geregistreerd en volgens de wet mogen mannen maximaal vier vrouwen hebben. Het hebben van tien vrouwen is echter geen uitzondering.

Dat Afghanistan nu een democratie is, maakt voor de vrouwen weinig uit. Stemrecht hebben ze wel, maar in de praktijk mogen de vrouwen alleen met toestemming van hun echtgenoot een stem uitbrengen. Bovendien zit de Taliban nog overal. In Orgun hebben ze met een ware schaduwoverheid nog een dikke vinger in de pap. De 42-jarige Delaram zegt dat haar huis is omringd door Taliban. Ze is bang voor de gevechten tussen de coalitietroepen en de moslimfundamentalisten. Onlangs verwoestte een mortiergranaat haar huis en in 2001 kwam haar man om tijdens een vuurgevecht. 'Hij was vrachtwagenchauffeur en is gewoon neergeschoten. Zijn baas heeft de vrachtwagen ingenomen en nooit meer van zich laten horen.' Delaram staat er alleen voor. Door het verrichten van allerlei klusjes als kleren wassen en brood bakken, verdient ze wat geld. Afshan, 40 jaar, heeft witte bloemen op haar gitzwarte boerka. Ze probeert let-

terlijk en figuurlijk de oorlog te verdringen. Ze is praktisch doof en zegt dat ze gek is. Twee van haar drie zonen kwamen vijf jaar geleden om tijdens een zelfmoordaanslag in een hotel in Orgun. 'Hun magen waren opengespleten, ik zag alles, hun ingewanden, alles.' Nu kan ze niks meer horen. Soms praat ze, soms niet. 'Mijn man verloor ik twaalf jaar geleden, omdat hij ziek was, mijn zonen verloor ik door de oorlog. Ik ben hier niet sterk genoeg voor, ik kan dit niet aan.' Ze grijpt de handen van Golbahar en begint zachtjes met de andere vrouwen te huilen. Het droevige lot lijkt de vrouwen te verbinden. Farrukh, 35 jaar en weduwe, moest haar kinderen opvoeden tijdens drie verschillende oorlogen. 'Ik zie er uit alsof ik 50 ben!' Leeftijdsgenoot Lala verloor haar man tijdens een zelfmoordaanslag en bleef achter met zes kinderen. En de echtgenoot van Huma (45) werd doodgeschoten tijdens een gevecht met de Taliban. Als weduwe

AP nd.nl/buitenland

Onrust in Binnen-Mongolië

► BEIJING

DE CHINESE POLITIE HEEFT DELEN VAN TWEE GEMEENTEN IN BINNEN-MONGOLIË ZATERDAG VOOR DE TWEEDE OPEENVOLGENDE DAG AFGESLOTEN. BEWONERS SPREKEN VAN EEN SOORT STAAT VAN BELEG.

In het gebied onstond onrust nadat een Mongolische herder door een Chinese vrachtwagenchauffeur was doodgereden. De demonstraties in de twee gemeenten en een nabijgelegen stad de afgelopen week zijn opmerkelijk. In tegenstelling tot andere Chinese grensregio's, zoals Tibet en Xinjiang, blijft het in Binnen-Mongolië – een enorm gebied, ongeveer dertig keer zo groot als Nederland – doorgaans rustig. Zaterdag werd er niet gedemonstreerd, maar de politie vergrendelde desalniet-

temin de straten naar overheidsgebouwen in Zhenglan en Xiwu – in het Mongools: Shuluun Huh en Ujumchin. Door de spanning in de regio drong Amnesty International er bij de regering op aan zich terughoudend op te stellen. 'De Chinese autoriteiten moeten de vrijheid van meningsuiting en van vergadering respecteren. Gezien de grootschalige repressie van vergelijkbare protesten in andere regio's, zoals Xinjiang en Tibet, is er voldoende reden tot zorg over de situatie in Binnen-Mongolië', zei Catherine Baber van de mensenrechtenorganisatie.

De afgelopen week werd er iedere dag gedemonstreerd. Woensdag vond de grootste protestmars plaats, in Xilinhot, waaraan duizenden Mongoliërs deelnamen. Vrijdag hielden honderden her-

ders een betoging in Zhenglan, tot zij door de politie werden tegengehouden. Onderliggend motief van de demonstraties is de vrees dat de Mongoolse identiteit in het geding is. De traditionele Mongoolse manier van leven – het drijven van schapen en koeien – is bijna verdwenen, omdat de graslanden plaatsmaken voor mijnbouw, boerderijen en de bouw van steden. Een ruzie tussen herders en chauffeurs van vrachtwagens met steenkoal vormde de aanleiding tot de demonstraties. De herders zijn boos omdat de chauffeurs over hun graslanden rijden. Op een gegeven moment blokkeerden zij een weg, waarna een chauffeur een herder doodreed. Minder dan twintig procent van de 24 miljoen inwoners van Binnen-Mongolië is Mongolisch. <

RENÉ FRANSSEN nd.nl/wetenschap

KORAALRIFFEN MINDER RIJK

► MIAMI

Wanneer de hoeveelheid kooldioxide in de atmosfeer stijgt, zal dat slecht zijn voor koraalriffen. De biodiversiteit op de riffen neemt af en ze kunnen zelfs totaal stoppen met groeien. Dat blijkt uit een internationaal onderzoek van zeebiologen voor de kust van Papoea Nieuw Guinea. Zeewater neemt kooldioxide op uit de atmosfeer. In het water vormt dit broeikasgas een zwak zuur. Hoe hoger de concentratie kooldioxide in de atmosfeer, hoe meer er in zee komt en hoe meer het water verzuurt. Voor de kust van Papoea Nieuw Guinea liggen koraalriffen waar deze verzuuring al gaande is. In de 'champagneriffen' bubbelt kooldioxide uit drie ondergrondse vulkanen de zee in, waardoor het water er zuurder is dan normaal. Uit het onderzoek, dat vandaag verschijnt in het wetenschappelijke tijdschrift *Nature Climate Change*, is berekend wat het effect van verzuuring is op de vitaliteit van het rif. Wanneer de zuurgraad daalt van de normaalwaarde 8,1 naar 7,8 (de 'zuurschaal' loopt van 14 tot 1, waarbij 1 het sterkste zuur is), neemt de biodiversiteit op het rif af. Een verdere daling tot onder de 7,7 zorgt ervoor dat het rif niet meer kan groeien. De koraalriffen kunnen dan geen kalk meer maken, omdat dit oplost in een zuur milieu. Wanneer de voorspellingen in de atmosfeer van het klimaatpanel van de VN (het IPCC) over de hoeveelheid kooldioxide kloppen, zal de zuurgraad van de oceanen in het jaar 2100 gedaald zijn naar ongeveer 7,8 zodat de meeste riffen eruit zien als de huidige 'champagneriffen' in Papoea Nieuw Guinea.

van de vrouwenrechten

Lala
Leeftijd: 35 jaar
Moeder van: 3 jongens en 3 meisjes
Werd op haar vijftiende moeder. Verloor haar man tijdens een zelfmoordaanslag in 2005. Nu is ze dakloos. Ze verdient wat geld met het wassen van andermans kleding.

Huma
Leeftijd: 45 jaar
Moeder van: 2 zoons en 4 dochters
Man weigerde zes jaar geleden geld aan de Taliban te betalen. Hij werd neergeschoten. Dochter werd op twaalfjarige leeftijd uitgehuwelijkt, daar heeft Huma spijt van.

Golbahar
Leeftijd: 50 jaar
Moeder van: 19 kinderen gebaard, 10 zijn nog in leven
Man sloeg haar zo hard dat ze zes miskramen had. Na elke miskraam drinkt Golbahar yoghurt met melk en water om de pijn te verzachten.

ben je in Afghanistan weinig waard. Hertrouwen is geen optie. Een tatoeage op hun gezicht is het bewijs van hun eeuwige verbintenis met een voor hen uitgekozen man. Zomaar een keer verliefd zijn, bestaat niet. Hoewel, na drie keer vragen zegt Delaram: 'Heel stiekem ben ik wel eens verliefd. Maar dat kan ik echt aan niemand vertellen. Dat mag niemand weten!'

droevige lot

De zes vriendinnen uit Orgun zijn allemaal op jonge leeftijd uitgehuwelijkt. Meer dan de helft van de Afghaanse vrouwen trouwt voor hun zestiende verjaardag. 'Niemand heeft ons iets gevraagd', vertelt Golbahar. 'We waren al uitgehuwelijkt toen we werden geboren.' Golbahar schaamt zich: '...en we hebben onze dochters hetzelfde laten gebeuren. Ik schaam me hiervoor. Ik kon niet op tegen de autoriteit van mijn man.' Delaram vult aan: 'Toen ik hoorde dat mijn man mijn dochter had ver-

kocht kon ik hem wel vermoorden. Ik hoopte dat hij onder een auto zou komen!' Dochters kunnen als handelswaar dienen. Vanaf de geboorte zijn ze soms al verloofd. In Orgun is 15.000 dollar een normaal bedrag voor een vrouw. Ook kan ze worden ingezet als genoegdoening voor een misdrijf. De dochter wordt weggegeven om een conflict op te lossen. De zes vrouwen in het ziekenhuis hebben geen idee waarvoor zij uitgehuwelijkt zijn: 'Ze hebben ons weggegeven aan zomaar iemand', aldus Golbahar. Huma hoopt dat haar twee kleinzonen wel uit liefde gaan trouwen. Vrouwenrechten staan inmiddels beschreven in de Afghaanse grondwet. In artikel 22 staat dat alle Afghaanse burgers, mannen en vrouwen, gelijk behandeld moeten worden. Toch lijken eeuwenoude tradities zwaarder te wegen dan de gloednieuwe wet. Daarnaast staat in artikel 3 beschreven dat geen enkele wet tegengesteld kan zijn aan de

wetten van de islam. Hoe vrouwen in Afghanistan worden behandeld, is naast traditie, compleet afhankelijk van de interpretatie van de islamitische wet, de sharia. De zes vriendinnen zijn zich akelig bewust van hun minderwaardige positie in de samenleving. Het kleine zaaltje in het ziekenhuis lijkt even een vrijhaven. Openlijk praten ze over lief en leed. Tijdens het maken van enkele foto's stemmen sommigen zelfs in om een stukje van hun boerka op te lichten. Plotseling sluiten de vrouwen zich af. Er kijkt een man om de hoek. Als sneeuw voor de zon verdwijnen de vrouwen achter hun boerka's. De spontaniteit van een minuut geleden is weg. Het moment is over. De sfeer is angstig en onderdanig. Buiten het zaaltje een foto maken is onmogelijk. Lala fluistert: 'Als mijn broer weet dat ik hier ben, word ik afgemaakt.'

►► de namen van de vrouwen zijn om veiligheidsredenen gefingeerd.

VROUWENRECHTEN IN AFGHANISTAN

- 1919 – 1929: Koning Amanullah Khan is falliekant tegen sluiers. Hij moedigt vrouwen aan zich westerse te kleden.
- 1929 – 1973: In verschillende stammen blijft het gebruikelijk sluiers te dragen. Vrouwen worden onderdrukt.
- 1973 – 1989: Republiek Afghanistan wordt uitgeroepen. De communistische partij stimuleert de rechten van de vrouw. In Kabul lopen vrouwen in korte rokjes.
- 1977: Feministische Revolutionaire Vereniging voor de Vrouwen van Afghanistan wordt opgericht. De club verhuist echter snel naar Pakistan. Oprichtster Meena Keshawar Kamul wordt in 1987 vermoord.
- 1992 – 1995: Na een bloedige burgeroorlog nemen de Mujahideen de macht over. Zij verplichten vrouwen een sluier te dragen.
- 1995 – 2001: De Taliban komen aan de macht. Vrouwen moeten zich volledig bedekken en mogen niet de deur uit zonder begeleiding van een man.
- 2001 – heden: Het Talibanregime valt. De regering Karzai treedt aan. In de nieuwe grondwet worden vrouwenrechten opgenomen. In de praktijk verandert er weinig.

NL

ANNEMIEKE KOOPER nd.nl/binnenland

Meisjes werken hard, jongens spelen liever buiten

... Waar meisjes op school doorgaans hard werken, spelen jongens liever met hun vrienden.

... Maar eenmaal van school, doen de jongens het juist weer beter.

► DEN HAAG

In de klas van Wine van Huijzen, docente wiskunde en economie aan het Stedelijk Gymnasium Nijmegen, zaten vooral enthousiaste jongens en ietwat teruggetrokken meisjes. 'Mondige meiden van nature, dat wel', vertelt Van Huijzen. 'Maar de jongens vroegen de meeste aandacht, en kregen die aandacht ook van me. Rekenen was vooral hun ding en de meiden kwamen in mijn les daarom niet echt uit de verf.' Omdat alle leerlingen dezelfde kansen moeten krijgen, valt er heel wat voor te

zeggen jongens anders les te geven dan meisjes, stelt Geert Driessen, onderwijsdeskundige aan het Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen. Vorig jaar deed hij onderzoek naar de verschillen tussen beide seksen op school. Een van de conclusies: jongens zijn hooguit ietsje beter in wiskunde en meisjes ietsje beter in talen, maar eigenlijk zijn ze op alle fronten even slim. Toch kiezen nog altijd relatief weinig meisjes na de middelbare school voor een bètaopleiding. Volgens Driessen is dat voor een groot deel te verklaren door de manier waarop kinderen worden opgevoed. 'Van jongens wordt vaak verwacht dat ze zich mannelijk gedragen en dat ze op school vooral technische vakken kiezen.' Ook docenten spelen een rol, stelt Van

Huijzen, die op haar eigen school onderzoek deed naar de manier waarop meisjes omgingen met bètavakken. 'Ook al haalden meisjes en jongens in de onderbouw dezelfde cijfers voor wis- en natuurkunde, de leraren gaven de meisjes minder vaak het advies in de bovenbouw ook die bètavakken te kiezen. De meiden dachten daarom sneller dat zij daarvoor niet waren weggelegd.' Volgens Lydia Krabbendam, neuropsycholoog aan de Vrije Universiteit Amsterdam is er mogelijk nog een verschil tussen jongens en meisjes. 'De hersenschors van jongens rijpt minder snel dan bij meisjes. Dat is precies het deel van de hersenen dat ervoor zorgt dat je je eigen gedrag kan sturen, dat je kan reflecteren en beslissingen kan nemen die voor later van belang zijn.' Dit kan dus verklaren waarom meisjes door-

gaans hun schoolwerk belangrijk vinden, terwijl jongens liever met hun vrienden hangen, stelt Krabbendam.

rivaliteit

Ook uit Driessens onderzoek bleek dat het grootste verschil tussen jongens en meisjes hun gedrag en werkhouding is. Zo zijn meisjes gemotiveerder om te presteren en blijven jongens vaker zitten. Verschijnselen waar de Tweede Kamer morgen over praat. Juist daarom is het van belang jongeren pas zo laat mogelijk een vakkenpakket te laten kiezen, zegt Krabbendam. Bovendien is het verstandig in de lessen meer rivaliteit in te bouwen, zegt de neuropsycholoog. 'De kunst is vooral om de jongens te blijven uitdagen, zonder dat je de meisjes verliest', zegt Krabbendam. Als daarnaast die meisjes meer

onbevooroordeelde aandacht krijgen tijdens hun wis-, natuurkunde- en scheikundeles en zij meer met die vakken worden geconfronteerd, is de kans groter dat zij later ook meer voor de exacte beroepen kiezen, stellen Van Huijzen en Driessen. Daarmee krijgen ze ook op de arbeidsmarkt meer gelijke kansen, zegt Driessen. Want ook al worden meer vrouwen met succes een opleiding in het hoger onderwijs af, het zijn jongens die in termen van goed betaalde banen, veelal technische banen, uiteindelijk het beste terechtkomen. Volgens Krabbendam is dat ook deels te wijten aan het vermogen van mannen zichzelf te overschatten. 'Dat kan op school misschien slecht uitwerken omdat ze dan al snel denken dat ze de leerstof wel kennen. Maar bij sollicitaties is dat wel weer een handige eigenschap.' <